

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας 2015 - 2016

ΚΕΦΪΜ

Μάρκος Δραγούμης

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας Ελλάδα 2015-2016

Κωνσταντίνος Ι. Καλλίρης¹

25/5/2016

Σύνοψη

Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας έχει σκοπό να προσφέρει μία απλή απάντηση στο ερώτημα: «έως πότε θα πληρώνω για την συντήρηση του κράτους κατ' έτος;» Χρησιμοποιώντας δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ για το 2015, προκύπτει ότι, κατά μέσο όρο, ο Έλληνας εργάστηκε μέχρι την 23η Ιουνίου για να χρηματοδοτήσει τον κρατικό μηχανισμό του 2015, όσες ημέρες χρειάστηκε να εργαστεί και το 2014 και 28 ημέρες περισσότερες σε σχέση με το 2009. Δηλαδή, στις πρώτες 174 μέρες του 2014 και του 2015 το κράτος έλαβε κάθε δεδουλευμένο ευρώ των Ελλήνων ως φόρο ή κάποιας μορφής εισφορά. Το ποσό αντιστοιχεί στο 47.9% του εθνικού εισοδήματος. Τα δεδομένα στα οποία βασίζεται αυτό το πόρισμα είναι διαθέσιμα από την ΕΛΣΤΑΤ. Η (εξαιρετικά συντηρητική) πρόβλεψη για το 2016 είναι ότι ο μέσος Έλληνας θα χρειαστεί να εργαστεί 14 ημέρες περισσότερες για να αποπληρώσει τους φόρους.

Λέξεις-Κλειδιά: Φορολογικά Έσοδα, Εθνικοί Λογαριασμοί, Ελλάδα

---

¹Αναπληρωτής Διευθυντής Ερευνών, ΚΕΦίΜ – Μάρκος Δραγούμης. E-mail: konstantinos.kalliris@libertyforum.gr. Η εργασία οφείλει πολλά στην ιδέα του Αντώνιου-Μάριου Κουμπιά. Θερμές ευχαριστίες στον Θεόδωρο Αλυσανδράτο, Υπ. Διδάκτορα Οικονομικών, Royal Holloway.

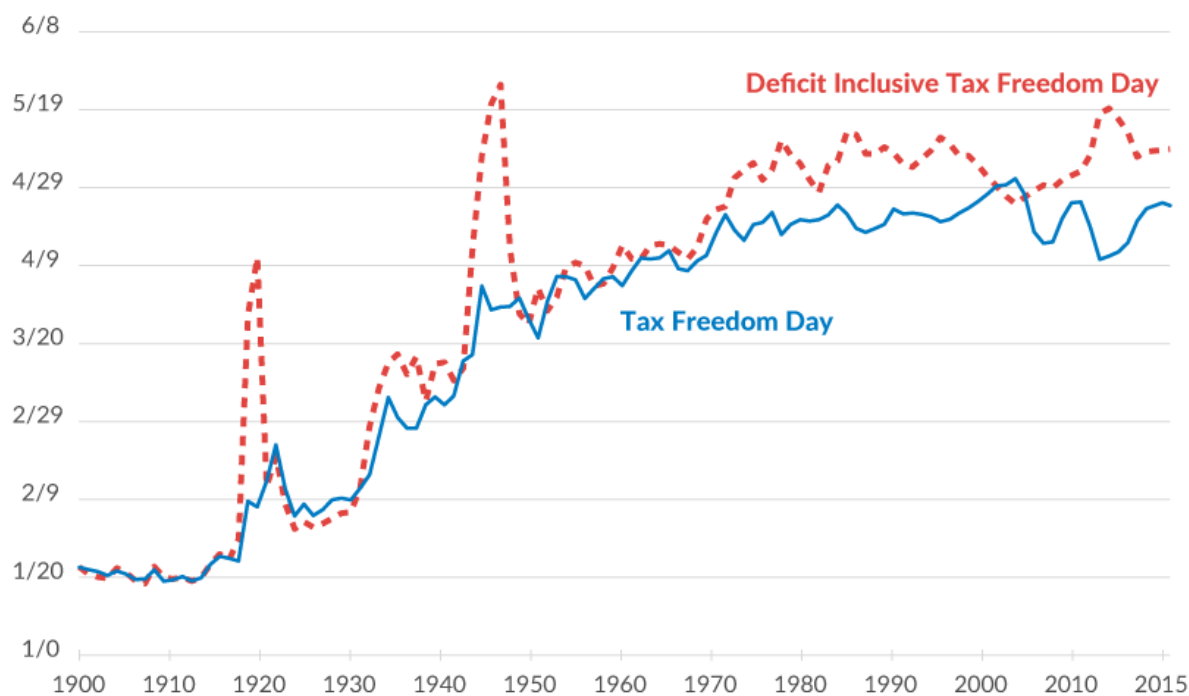
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας έχει σκοπό να απαντήσει στο ερώτημα: «Έως πότε θα πληρώνω για το κράτος;» Είναι, σχηματικά μιλώντας, η ημέρα που ο μέσος Έλληνας σταματά να εργάζεται για την ενίσχυση των κρατικών ταμείων και αρχίζει να εργάζεται αποκλειστικά για τον εαυτό του. Στην Ελλάδα τον υπολογισμό αυτό αναλαμβάνει το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών-Μάρκος Δραγούμης. Ως δημοσιονομικός όρος, η «Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας» εισήχθη το 1947 από το ίδρυμα φορολογικών ερευνών Tax Foundation (Ουάσιγκτον, ΗΠΑ) ως “Tax Freedom Day”. Παρακάτω αναδημοσιεύεται η μεγαλύτερη σε περίοδο αναφοράς μελέτη παγκοσμίως σχετικά με την «Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας».

Γράφημα 1: Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας, ΗΠΑ 1900 – 2016:

How Has Tax Freedom Day Changed over Time?

Tax Freedom Day, 1900 to 2016

Source: Tax Foundation calculations.

Η μπλε συνεχής γραμμή² προσομοιώνει τη μεταβολή του φορολογικού βάρους που έχουν επωμιστεί οι αμερικανοί φορολογούμενοι από το 1900 έως το 2016. Η κόκκινη γραμμή περιλαμβάνει και το έλλειμμα που θα κληθούν να αποπληρώσουν οι φορολογούμενοι στο μέλλον. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η χρηστική αξία της μέτρησης αυξάνει καθώς μεγαλώνει η περίοδος της ανάλυσης. Η εκτίμηση γίνεται με σκοπό τη δημιουργία ενός εύληπτου τρόπου απεικόνισης του μεγέθους συνεταιρισμού του πλούτου των αμερικάνων φορολογούμενων με το κράτος. Αυτός ακριβώς είναι ο στόχος της παρούσας έρευνας του ΚΕΦίΜ, η δημιουργία ενός θεσμού μέτρησης των ημερών που δουλεύουμε για το κράτος που θα γίνει σημείο αναφοράς στη φοροδοτική – δημοσιονομική συνείδηση της ελληνίδας και του έλληνα φορολογούμενου. Εν γνώσει του γεγονότος ότι κάποια απλούστευση των μεγεθών είναι αναπόφευκτη, θεωρούμε ιδιαίτερο προτέρημα της συγκεκριμένης απεικόνισης τον συνδυασμό αφενός μεν μίας διεθνώς αναγνωρισμένης μεθοδολογίας και αφετέρου μίας απλής και εύληπτης απεικόνισης.

Κατά μέσο όρο, λοιπόν, είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ότι ο Έλληνας εργάστηκε μέχρι την 23η Ιουνίου για να χρηματοδοτήσει τον κρατικό μηχανισμό το 2015, 28 ημέρες περισσότερο σε σχέση με το 2009. Δηλαδή, στις πρώτες 174 ημέρες του 2015 το κράτος έλαβε κάθε δεδουλευμένο ευρώ των Ελλήνων ως φόρο ή κάποιας μορφής εισφορά. Το ποσό αντιστοιχεί στο 47,9% του εθνικού εισοδήματος. Η πρώτη ημέρα του 2015 κατά την οποία ο μέσος Έλληνας φορολογούμενος εργάστηκε αποκλειστικά για τον εαυτό του και τις ανάγκες του ήταν η 24^η Ιουνίου. Στην συνέχεια, θα γίνει μία απόπειρα σύγκρισης αυτού του πορίσματος τόσο με προηγούμενες χρονιές όσο και με μία πρόβλεψη για το 2016.

---

²Η κόκκινη γραμμή προσμετρά και το ύψος του δημοσίου ελλείμματος ή πλεονάσματος ανά πολίτη ως μέρος της φορολογικής βάσης.

2. ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Για την εκτίμηση της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας απαιτούνται πρώτα η συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με τα συνολικά φορολογικά έσοδα του κράτους και το εθνικό εισόδημα.

Τα συνολικά φορολογικά έσοδα του κράτους αφορούν τακτικά έσοδα σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης από φόρους στην παραγωγή, στις εισαγωγές, το εισόδημα, την περιουσία, το κεφάλαιο και τις καθαρές εισπραττόμενες ασφαλιστικές εισφορές. Συμπεριλαμβάνουν το άθροισμα των άμεσων και έμμεσων φόρων³ της Κεντρικής Κυβέρνησης και άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των φόρων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Τα φορολογικά δεδομένα εξάγονται από τους τριμηνιαίους μη χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς της Γενικής Κυβέρνησης από την ηλεκτρονική διεύθυνση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Η χρήση αποκλειστικά στοιχείων που παρέχονται επισήμως από το ελληνικό κράτος εξασφαλίζει την ακεραιότητα της έρευνας και παρέχει μία στέρεη βάση για διαβούλευση σε επίπεδο δημόσιας πολιτικής. Κατά τα ESA 2010 λογιστικά πρότυπα εθνικών λογαριασμών, αθροίζονται οι λογαριασμοί D2 («φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών, εισπρακτέοι»), D5 («τρέχοντες φόροι στο εισόδημα, πλούτο, κλπ πληρωτέοι»), D61 («καθαρές κοινωνικές εισφορές, εισπρακτέες») και D91 («φόροι κεφαλαίου, εισπρακτέοι») για τον υπολογισμό των συνολικών φορολογικών εσόδων.

---

³Ως άμεσοι φόροι λογίζονται οι φόροι εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, οι φόροι στην περιουσία, και λοιποί άμεσοι φόροι. Οι έμμεσοι φόροι αποτελούνται από τους φόρους συναλλαγών όπως ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), οι μεταβιβάσεις κεφαλαίων και ο φόρος χαρτοσήμου, και τους φόρους κατανάλωσης όπως ο φόρος ασφαλιστρών, το τέλος ταξινόμησης οχημάτων, οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης ενεργειακών προϊόντων, καπνού και λοιποί φόροι κατανάλωσης. Για το 2015 οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι ανήλθαν σε €16,544 δις και €28,310 δις, αντίστοιχα, ενώ οι εκτιμήσεις για το 2016 είναι για έσοδα ύψους €24,738 δις και €20,028 δις.

Για την απεικόνιση του εθνικού εισοδήματος των Ελλήνων χρησιμοποιείται το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα (ΚΕΕ), το οποίο ορίζεται ως το εναπομείναν εθνικό εισόδημα αφού αφαιρεθούν οι Αποσβέσεις και το Καθαρό Εισόδημα από το Εξωτερικό από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ). Το ΚΕΕ είναι διαθέσιμο από την ηλεκτρονική διεύθυνση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) για τα έτη 2006 – 2014.⁴ Η έλλειψη νεότερων δεδομένων για το ΚΕΕ πράγματι οδηγεί σε ατέλεια στη μέτρηση. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι η πορεία του ΚΕΕ τα τελευταία πέντε χρόνια ήταν σταθερά πτωτική. Στο βαθμό που το ΚΕΕ του 2015 και του 2016 είναι, όπως λογικά αναμένεται, χαμηλότερο αυτού του 2014, το όποιο σφάλμα μέτρησης κάνει ακόμη πιο συντηρητική την μέτρηση της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας. Ήτοι, είναι πιθανόν οι Έλληνες να χρειάστηκε να εργασθούν περισσότερο από τις υπολογισθείσες ημέρες για να πληρώσουν τους φόρους που επιβάλλονται από το κράτος.

Για πρώτη φορά στα στοιχεία για την Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας προσθέτουμε την εκτιμώμενη ΗΦΕ για το 2016. Όπως είναι αναμενόμενο, για τον υπολογισμό αυτό δεν είναι δυνατή η χρήση στοιχείων από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Αντ' αυτών, χρησιμοποιήσαμε τα στοιχεία που περιέχονται στον προϋπολογισμό που ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο.⁵ Για τον υπολογισμό των άμεσων και έμμεσων φόρων χρησιμοποιήσαμε τις εγγραφές στις σειρές I και II αντίστοιχα στον πίνακα 3.5 της εισηγητικής έκθεσης. Για τις κοινωνικές εισφορές χρησιμοποιήσαμε τα έσοδα ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΟΑΕΔ, ΟΕΕ, ΟΕΚ και ΕΟΠΥΥ από ασφαλιστικές εισφορές, ρυθμίσεις οφειλών και εισπράξεις υπέρ δημοσίου και τρίτων όπως αναγράφονται στον

---

⁴Έλλειψι νεότερων στοιχείων, για τα έτη χρησιμοποιήθηκε το ΚΕΕ του 2014. Στο βαθμό που η πτωτική τάση του ΚΕΕ έχει συνεχιστεί, οδηγούμαστε σε υποεκτίμηση της ΗΦΕ.

⁵http://minfin.gr/sites/default/files/financial_files/EISHGHYTIKH%20EKTHESH%202016.pdf Βλ. Πίνακες 3.5 και 3.27 στις σελίδες 64 και 111 αντίστοιχα.

πίνακα 3.27. Ελλείπει στοιχείων για τους φόρους κεφαλαίου, χρησιμοποιήσαμε τα έσοδα του 2015⁶ και για το ΚΕΕ τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2014.⁷

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό της ΗΦΕ. Τα ποσά σε εκατομμύρια Ευρώ.

Έτος	ΚΕΕ	Άμεσοι Φόροι	Έμμεσοι Φόροι	Φόροι Κεφαλαίου	Κοινωνικές Εισφορές	Συνολικοί Φόροι
2006	182660	18009	26688	325	25891	70913
2007	193138	19199	29241	303	28892	77635
2008	198419	19640	30413	614	30641	81308
2009	194580	20292	27826	524	29344	77986
2010	183488	18682	28454	250	29700	77086
2011	164440	19102	27971	250	27272	74595
2012	155445	20680	25865	161	26621	73327
2013	145504	18934	25443	162	24455	68994
2014	144930	17355	27626	137	24088	69206
2015	144930	16544	28310	166	24428	69448
2016	144930	24738	20028	166	30045	74977

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας υπολογίζεται στα πρότυπα της πρωτότυπης προσέγγισης του Tax Foundation (2008) συγκρίνοντας τα συνολικά φορολογικά έσοδα του κράτους ως προς το ΚΕΕ. Αρχικά, το σύνολο των κρατικών εσόδων προσδιορίζεται ως ποσοστό του Καθαρού Εθνικού Εισοδήματος σε τρέχουσες τιμές. Έπειτα, το ποσοστό αυτό μετατρέπεται σε αριθμό

⁶Η παράλειψη των εσόδων από φόρους κεφαλαίου δεν επηρεάζει τον υπολογισμό της προσδοκώμενης ΗΦΕ για το 2016.

⁷Οφείλουμε να σημειώσουμε ότι οι υπολογισμοί μας δεν περιλαμβάνουν τις επιπτώσεις των τελευταίων νομοθετημάτων οι οποίες, ωστόσο, αναμένεται να αυξήσουν την φορολογική επιβάρυνση, καθιστώντας τις εκτιμήσεις μας συντηρητικές.

ημερών του χρόνου. Τέλος, ξεκινώντας από την 1η Ιανουαρίου του εκάστοτε έτους, ο αριθμός αυτός ενσωματώνεται στο ημερολόγιο για να υποδείξει πόσες ημέρες εργάστηκε ο μέσος Έλληνας⁸ μόνο για την προσκόμιση εσόδων για την εξόφληση του συνόλου των ετήσιων φορολογικών υποχρεώσεων. Η πρώτη μέρα του χρόνου που οι Έλληνες εργάστηκαν αποκλειστικά για τον εαυτό τους είναι η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας.

Μία σύγκριση ανάμεσα στις δύο τελευταίες χρονιές δεν αποκαλύπτει ιδιαίτερες διαφορές. Το 2015 οι φόροι στην παραγωγή και τις εισαγωγές (D2, ESA 2010) έφτασαν τα €28,310 δις, οι τρέχοντες φόροι στο εισόδημα και την περιουσία (D5, ESA 2010) τα €16,544 δις, οι εισπραττόμενες κοινωνικές εισφορές (D61, ESA 2010) ανήλθαν σε €24,428 δις. Τέλος, εισπράχθηκαν €0,166 δις από φόρους κεφαλαίου (D91, ESA 2010). Αθροιστικά, το 2015 τα συνολικά φορολογικά έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης ανήλθαν σε €69,448 δις.

Το 2014 οι φόροι στην παραγωγή και τις εισαγωγές (D2, ESA 2010) έφτασαν τα €27,626 δις, οι τρέχοντες φόροι στο εισόδημα και την περιουσία (D5, ESA 2010) τα €17,355 δις, οι εισπραττόμενες κοινωνικές εισφορές (D61, ESA 2010) ανήλθαν σε €24,088 δις. Τέλος, εισπράχθηκαν €0,137 δις από φόρους κεφαλαίου (D91, ESA 2010). Αθροιστικά, το 2014 τα συνολικά φορολογικά έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης ανήλθαν σε €69,206 δις.

Τέλος, το ΚΕΕ του 2014 ανήλθε σε €144,930 δις και χρησιμοποιείται για τις εκτιμήσεις του 2014, του 2015 και του 2016. Αξίζει να σημειωθεί ότι το στο βαθμό που το ΚΕΕ έχει μειωθεί από το 2014 η εκτίμησή μας για την ΗΦΕ είναι συντηρητική.

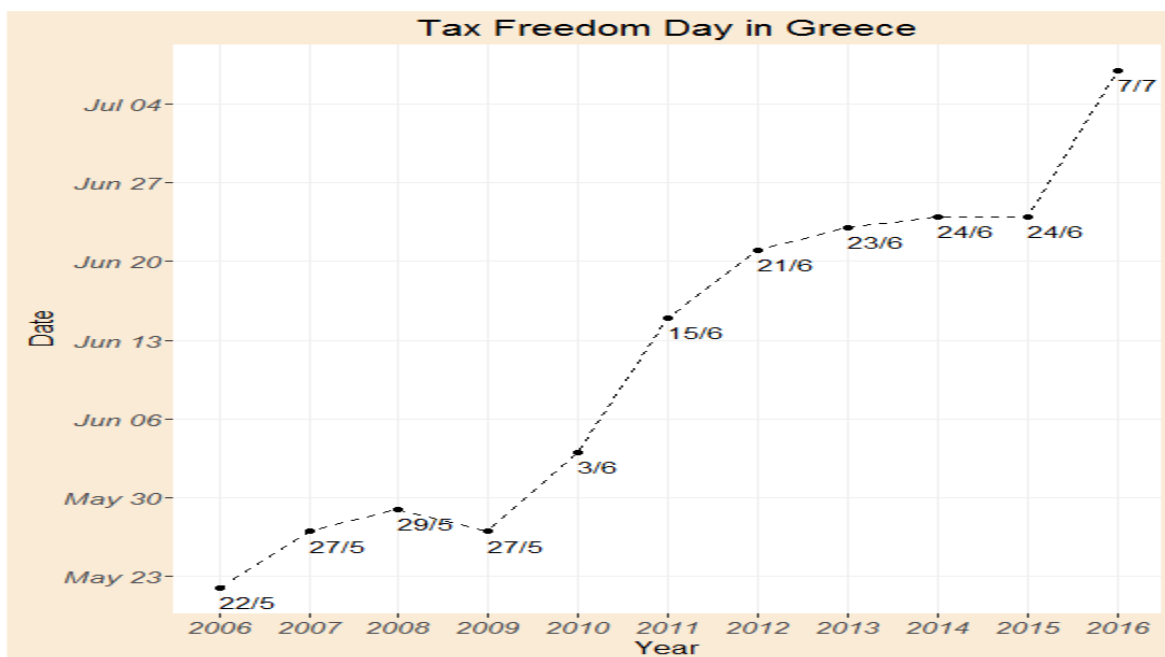
---

⁸Ως «μέσος Έλληνας» λογίζεται όχι κάποιο άτομο «αντιπροσωπευτικό» του γενικού πληθυσμού αλλά ο φορολογούμενος που αντιστοιχεί στο στατιστικό μέσο όρο. Δηλαδή, για τον υπολογισμό της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας προσμετρώνται οι φόροι που πληρώνουμε και το εισόδημα που κερδίζουμε στην Ελλάδα όλοι οι Έλληνες πολίτες, από τον φτωχότερο μέχρι τον πλουσιότερο, και το αποτέλεσμα εκτιμάται κατά μέσο όρο.

Έτσι, τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν ότι το 2015 και το 2014 ο μέσος Έλληνας φορολογούμενος εργάστηκε 174 ημέρες προκειμένου να ανταποκριθεί στις φορολογικές του υποχρεώσεις απέναντι στο κράτος. Με άλλα λόγια, το 2015, όπως και το 2014, η φορολογική ελευθερία άργησε σχεδόν έξι μήνες.

Ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχει η σύγκριση της φορολογικής επιβάρυνσης των Ελλήνων από το 2009 μέχρι σήμερα. Είναι χαρακτηριστικό ότι, σε διάστημα μόλις έξι ετών, ο μέσος Έλληνας φορολογούμενος έχει υποχρεωθεί να εργαστεί 28 ημέρες περισσότερες για να εξοφλήσει τις φορολογικές του υποχρεώσεις προς το Δημόσιο. Το 2009 η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας ήταν η 27^η Μαΐου. Έκτοτε, η πορεία είναι σταθερά ανοδική:

Αξίζει να σημειωθεί ότι στον υπολογισμό της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας δεν υπεισέρχεται το στοιχείο της ανταποδοτικότητας των φόρων. Είναι προφανές ότι κάποιες από τις υπηρεσίες που προσφέρονται στους πολίτες από το κράτος είναι σε γενικές γραμμές ευπρόσδεκτες ενώ κάποιες άλλες όχι. Θα ήταν ενδιαφέρον να συνυπολογίσει κανείς το ύψος του

παρακρατηθέντος πλούτου που ανταποδίδεται στο φορολογούμενο με τη μορφή δημοσίων αγαθών η κατανάλωση των οποίων επιτρέπει την αποφυγή πρόσθετων εξόδων. Για τον ακριβή συμψηφισμό των κοινωνικών παροχών που επιστρέφονται απαιτείται η μέτρηση του εναλλακτικού κόστους μη χρήσης της φορολογητέας ύλης από τον εκάστοτε φορολογούμενο (Browning, 1976). Ασφαλώς, μία ακριβής εκτίμηση δεν είναι δυνατή χωρίς πληροφορίες σχετικά με τις προτιμήσεις των φορολογουμένων και τα ποσά που θα ήταν διατεθειμένοι να διαθέσουν προκειμένου να ικανοποιηθούν αυτές οι προτιμήσεις από το κράτος (και όχι, για παράδειγμα, από κάποιον ιδιωτικό φορέα). Αυτές οι εκτιμήσεις εκφεύγουν του σκοπού της παρούσης, αλλά θα πρέπει να τονισθεί ότι εγείρουν δικαιολογημένες μεθοδολογικές ενστάσεις, καθώς η ανταποδοτικότητα των φόρων διαφέρει δραματικά από χώρα σε χώρα, με κάποιες να είναι εξαιρετικά αποτελεσματικές σε αυτό τον τομέα και κάποιες εξαιρετικά αναποτελεσματικές. Σε κάθε περίπτωση, η έλλειψη αυτή της πληροφορίας κάθε άλλο παρά αναιρεί την ισχύ των πορισμάτων της παρούσης: αντιθέτως τα ενισχύει, καθώς η Ελλάδα είναι, δίχως αμφιβολία, μία χώρα με εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα ανταποδοτικότητας. Με άλλα λόγια, η ίδια Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας συνεπάγεται πολύ μεγαλύτερη επιβάρυνση στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες λόγω του εξαιρετικά χαμηλού επιπέδου κοινωνικών παροχών.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

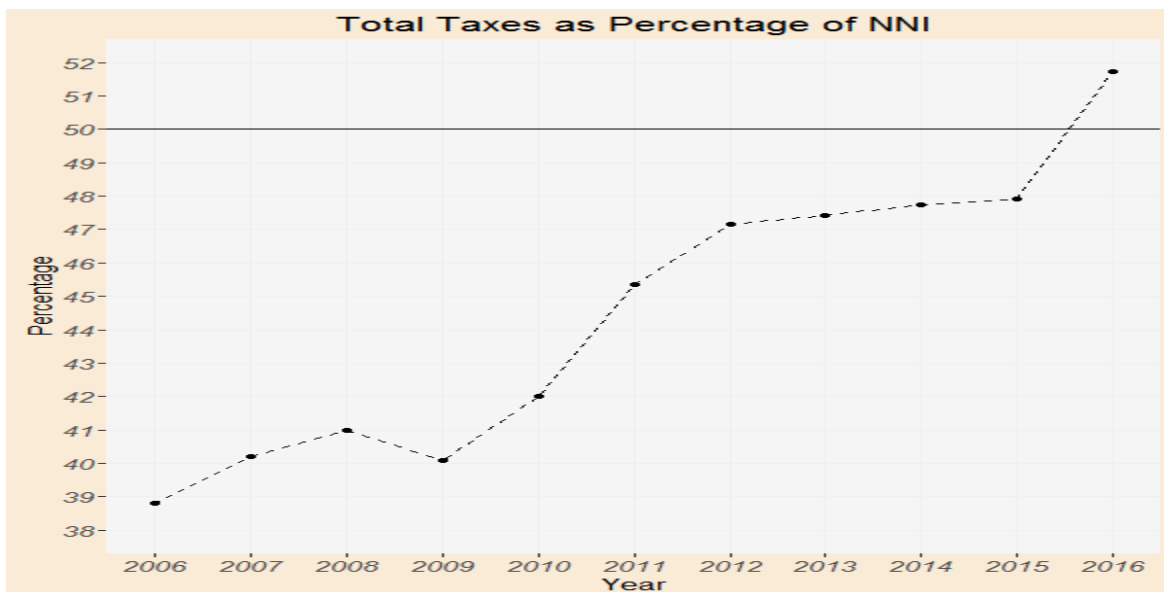
Το 2015 τα συνολικά φορολογικά έσοδα (€69,448 δις) αντιπροσώπευαν το 47,9% του ΚΕΕ (€144,930 δις) και, συνεπώς, ο μέσος Έλληνας φορολογούμενος χρειάστηκε να εργαστεί περίπου 174 ημέρες για συντηρήσει το κράτος. Η πρώτη ημέρα κατά την οποία εργάστηκε αποκλειστικά για τον εαυτό του ήταν η 24^η Ιουνίου 2015. Αυτή ήταν η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2015, όπως και για το 2014. Για το 2016, το σύνολο των άμεσων φόρων υπολογίζεται ότι θα ανέλθει σε €24,738 δις, εκείνο των έμμεσων φόρων σε €20,028 δις και των κοινωνικών

εισφορών σε €30,045 δις. Η **Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας αναμένεται να είναι η 7^η Ιουλίου και τα συνολικά φορολογικά έσοδα αναμένεται να αντιπροσωπεύουν το 51,7% του ΚΕΕ.**

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη των φόρων ως ποσοστό του ΚΕΕ από το 2006 έως και το 2016. Τα στοιχεία δίνονται ανά κατηγορία φόρου και για το σύνολο. Λόγω στρογγυλοποιήσεων ενδέχεται το άθροισμα των ποσοστών ανά κατηγορία φόρου να μην ισούται με το αναγραφόμενο ποσοστό στην τελευταία στήλη.

Έτος	Άμεσοι Φόροι %ΚΕΕ	Έμμεσοι Φόροι %ΚΕΕ	Κοινωνικές Εισφορές %ΚΕΕ	Φόροι Κεφαλαίοι %ΚΕΕ	Συνολικοί Φόροι %ΚΕΕ	Ημέρες μέχρι την ΗΦΕ από αρχής έτους
2006	9,86	14,61	14,17	0,18	38,82	142
2007	9,94	15,14	14,96	0,16	40,20	147
2008	9,90	15,33	15,44	0,31	40,98	150
2009	10,43	14,30	15,08	0,27	40,08	147
2010	10,18	15,51	16,19	0,14	42,01	154
2011	11,62	17,01	16,58	0,15	45,36	166
2012	13,30	16,64	17,13	0,10	47,17	173
2013	13,01	17,49	16,81	0,11	47,42	174
2014	11,97	19,06	16,62	0,09	47,75	175
2015	11,42	19,53	16,86	0,11	47,92	175
2016	17,07	13,82	20,73	0,11	51,73	189

Το παρακάτω γράφημα απεικονίζει την εξέλιξη του συνόλου των καταβαλλόμενων φόρων ως ποσοστό του ΚΕΕ.

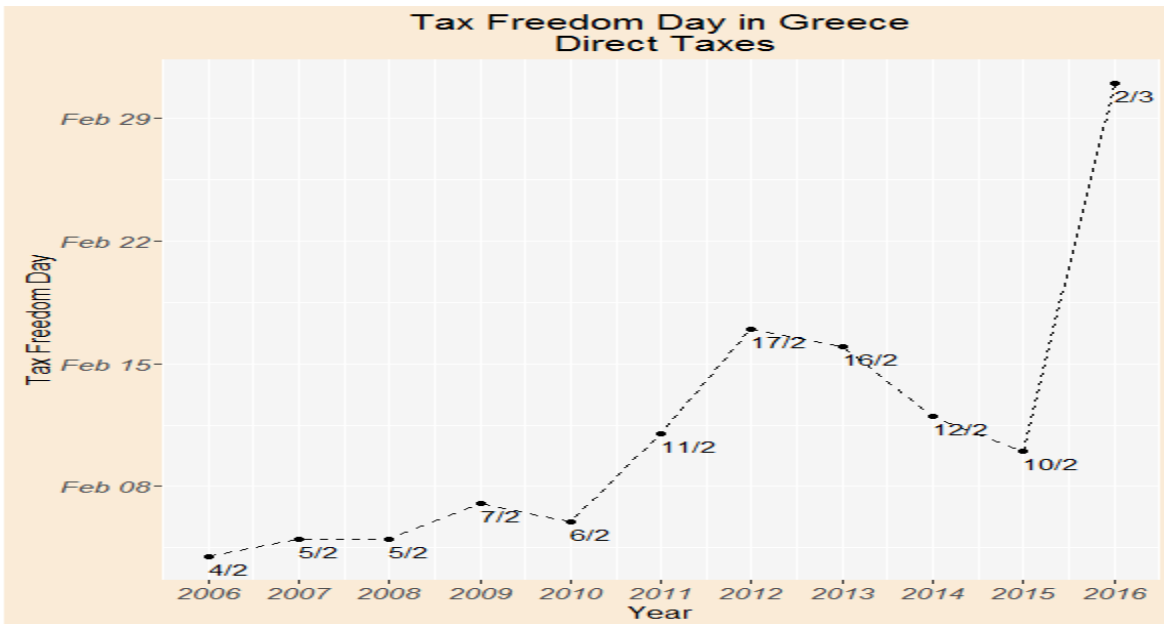

Όπως καθίσταται εμφανές, για πρώτη φορά το 2016 η φορολογική επιβάρυνση αναμένεται να υπερβεί το 50% του ΚΕΕ.

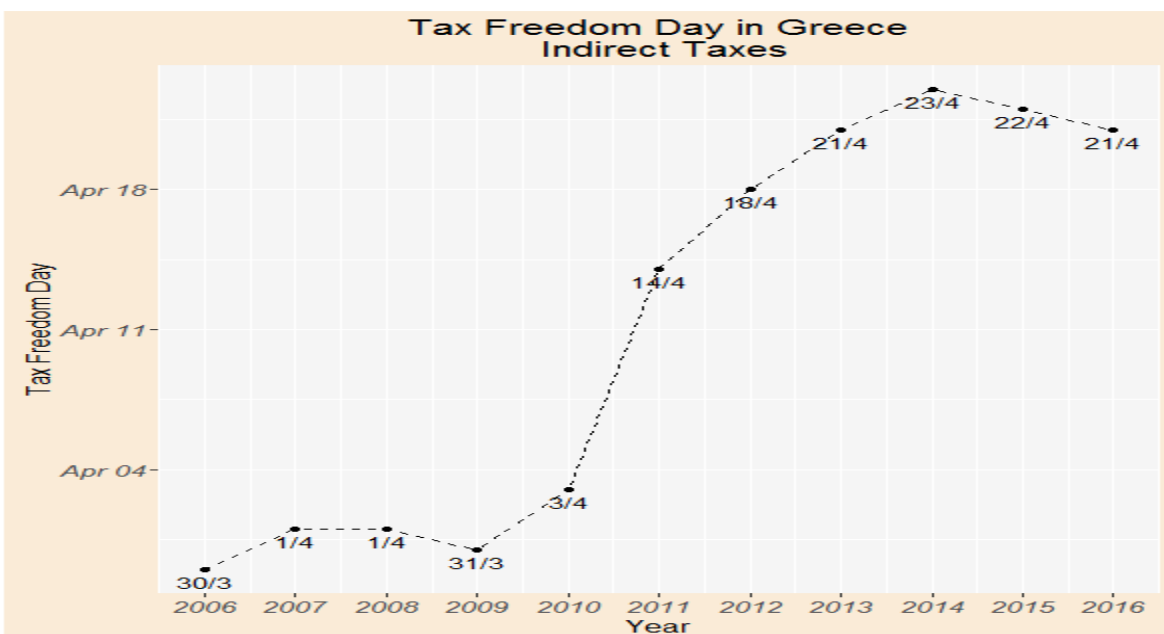
Στα γραφήματα που ακολουθούν μπορεί να δει κανείς την εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης ανά κατηγορία φόρου. Στα γραφήματα αναγράφεται και η ημερομηνία κατά την οποία ο μέσος φορολογούμενος εισέπραξε αρκετά ώστε να πληρώσει όλες του τις υποχρεώσεις για τον συγκεκριμένο φόρο.⁹ Το 2015 ο μέσος Έλληνας χρειάστηκε να εργαστεί μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου για να αποπληρώσει τους άμεσους φόρους του. Πιο ανησυχητική είναι η εκτίμηση ότι θα χρειαστεί να εργαστεί επιπλέον 20 ημέρες το 2016¹⁰ για να καλύψει τις υποχρεώσεις από τους άμεσους φόρους.

⁹Υποθέτουμε ότι οι εργαζόμενοι πρώτα πληρώνουν τους άμεσους, έπειτα τους έμμεσους φόρους και τέλος τις κοινωνικές εισφορές.

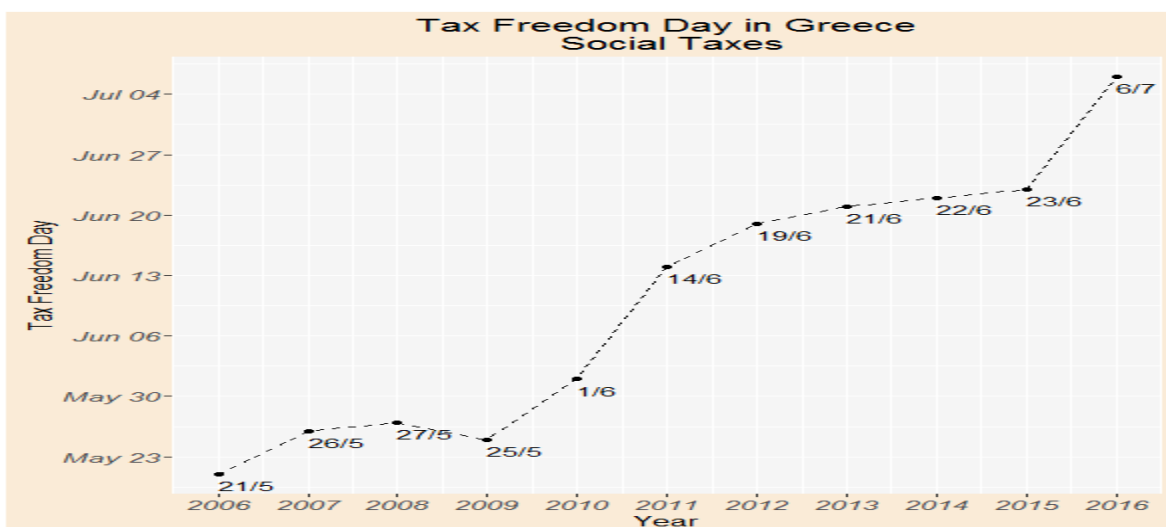
¹⁰Το 2016 είναι δίσεκτο έτος.

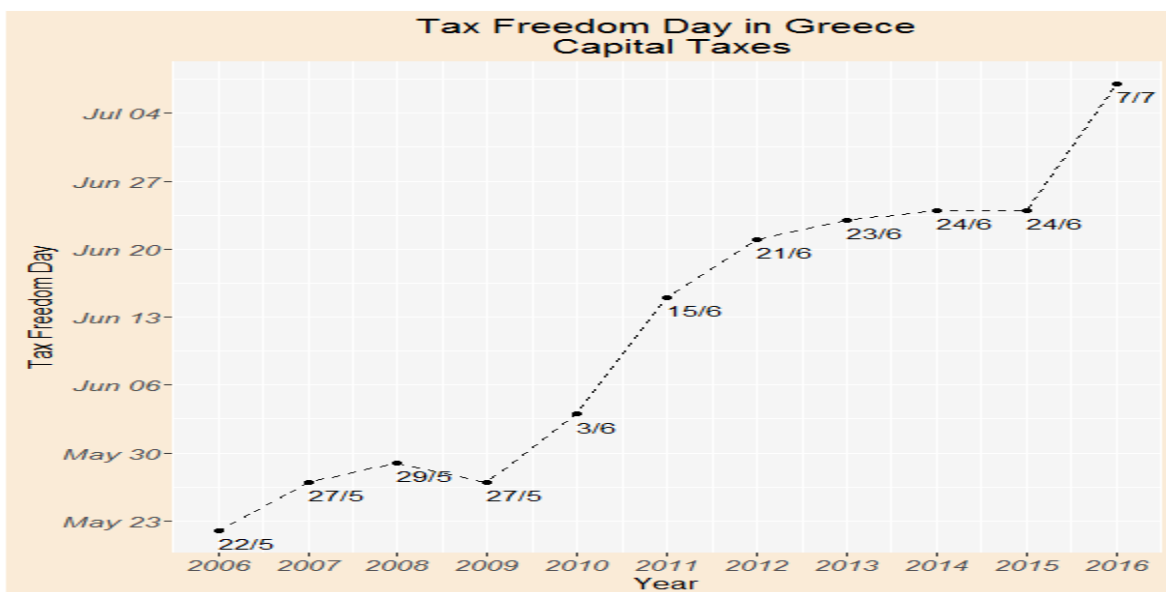
Το 2015 οι έμμεσοι φόροι αποπληρώθηκαν στις 22 Απριλίου, 8 ημέρες αργότερα σε σχέση με το 2011. Το 2016 ο μέσος φορολογούμενος θα χρειαστεί να εργαστεί 21 λιγότερες ημέρες για να αποπληρώσει τους έμμεσους φόρους του. Λόγω της αύξησης των άμεσων φόρων, ωστόσο, η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας από τους έμμεσους φόρους εκτιμάται ότι ήλθε μόλις μία ημέρα νωρίτερα σε σχέση με το 2015.

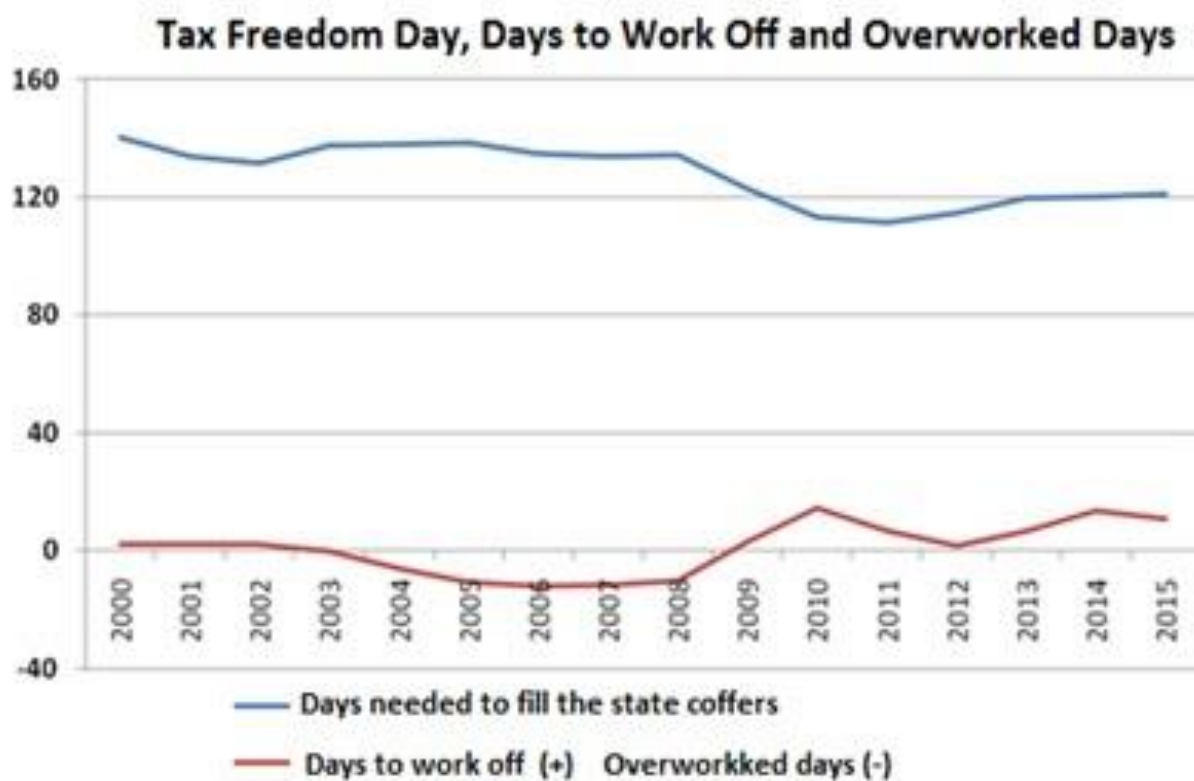
Ένας πολύ σημαντικός φόρος του οποίου η σημασία συχνά αποσιωπάται στον δημόσιο διάλογο είναι οι κοινωνικές εισφορές. Η επιβάρυνση από αυτές το 2015 αυξήθηκε κατά μία ημέρα σε σχέση με το 2014. Το 2016 η εκτίμηση είναι ότι η επιβάρυνση λόγω της αύξησης των κοινωνικών εισφορών θα ανέλθει σε 15 ημέρες.

Οι φόροι κεφαλαίου έχουν μικρή επίδραση στην ΗΦΕ. Όπως έχουμε ήδη δει, το ποσοστό τους επί του ΚΕΕ έχει μείνει πρακτικά αμετάβλητο τα τελευταία 5 χρόνια.

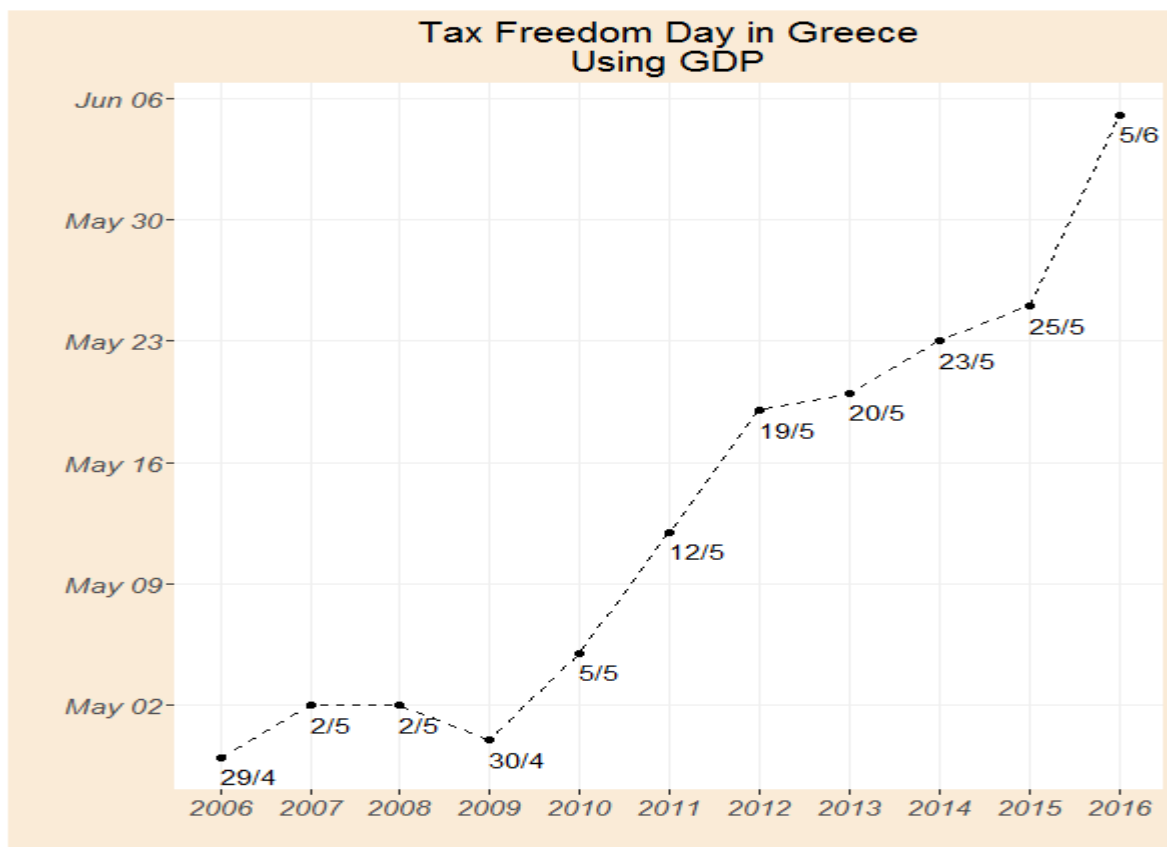

Τέλος, ο υπολογισμός της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας μας δίνει τη δυνατότητα να συγκρίνουμε τα φορολογικά βάρη που επωμίζεται και εξοφλεί διά της εργασίας του ο Έλληνας με τα αντίστοιχα που αναλογούν σε άλλες χώρες. Όπως εξηγείται πιο πάνω, η σύγκριση αυτή δεν μπορεί παρά να είναι ατελής, καθώς η ανταποδοτικότητα των φόρων διαφέρει από χώρα σε χώρα. Επιπροσθέτως, οι μέθοδοι υπολογισμού της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας δεν είναι απολύτως ομοιόμορφες, με βασική διαφορά τη χρήση του ΑΕΠ αντί του προτιμώτερου κατά την παρούσα προσέγγιση ΚΕΕ. Παρά ταύτα, επιχειρούμε εδώ μία ενδεικτική σύγκριση με τη Βουλγαρία, η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας της οποίας για το 2015 ήταν, σύμφωνα με την έρευνα του Institute for Market Economics (το οποίο χρησιμοποιεί το ΑΕΠ αντί του ΚΕΕ), η 2^α Μαΐου.¹¹

¹¹<http://ime.bg/en/articles/2015-we-will-be-working-for-the-government-until-may-2nd/>

Για να διευκολύνουμε την σύγκριση και να καταδείξουμε τον τρόπο με τον οποίο μία ευρύτερη συγκριτική μελέτη θα μπορούσε να παράξει συμπεράσματα, παραθέτουμε τον υπολογισμό της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας για την Ελλάδα με βάση το ΑΕΠ, αντί του ΚΕΕ. Σύμφωνα με τα πορίσματα αυτά, η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας στην Ελλάδα ήρθε 23 ημέρες αργότερα σε σχέση με τη Βουλγαρία το 2015,¹² ενώ το 2016¹³ η εις βάρος των ελλήνων φορολογούμενων διαφορά θα ανέλθει στις 34 ημέρες, αν η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας στη Βουλγαρία παραμείνει σταθερή.

¹²Το ΑΕΠ για το 2015 υπολογίστηκε σύμφωνα με την 1^η εκτίμηση της ΕΛΣΤΑΤ (Δελτίο Τύπου 4^{ης} Μαρτίου 2016).

¹³Υπολογισμός με βάση τα στοιχεία του προϋπολογισμού, για λόγους μεθοδολογικής συνέπειας όσον αφορά τις προβλέψεις για το 2016 (Πίνακας 1.3, σελίδα 27).

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας ορίζει την ημέρα του πρώτου αφορολόγητου ημερομισθίου. Αποτελεί ένα μέτρο ημερολογιακής αναπαράστασης του βαθμού στον οποίο συμπράττουμε με το κράτος. Πρόκειται για ένα μέγεθος σχηματικό, καθώς σκοπός της άσκησης αυτής δεν είναι, ασφαλώς, η ακριβής μέτρηση των ημερών που χρειάζεται να εργαστεί ο φορολογούμενος για να συντηρήσει το κράτος, αλλά η κατά προσέγγιση απεικόνιση της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών, με στόχο τον προβληματισμό πάνω στον τρόπο με τον οποίο η ακραία και ανορθολογική φορολόγηση περιορίζει την ατομική ελευθερία.

Ιδανικά, η εμπέδωση της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας στην Ελλάδα ως θεσμού θα επιτρέψει χρήσιμες διακρατικές συγκρίσεις οικονομικών συστημάτων. Αντίστοιχες μελέτες σε άλλες χώρες ακολουθούν διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις (για παράδειγμα, χρησιμοποιούν το ΑΕΠ αντί του ΚΕΕ, όπως στην περίπτωση της Βουλγαρίας που προαναφέρθηκε), αλλά, σε κάθε περίπτωση, μία ευρύτερη συγκριτική μελέτη μπορεί να καταστεί εφικτή στο μέλλον.

Τέλος, ως μέτρο ανάλυσης δημόσιας πολιτικής, η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί για την απεικόνιση του μεγέθους των αλλαγών που επιτελέστηκαν στην οικονομία της Ελλάδας κατά τη διάρκεια της ύφεσης. Παρατηρείται μία σημαντική φορολογική επιβάρυνση, η οποία είναι εξαιρετικά χρήσιμο να απεικονίζεται σε ημέρες εργασίας, καθώς αυτό είναι ένα μέτρο σύγκρισης που καθίσταται ευχερώς αντιληπτό σε κάθε φορολογούμενο πολίτη. Πιο γενικά, η έστω και κατά προσέγγιση κατανόηση της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης που υφιστάμεθα μεταφέρει την αντίληψη του πραγματικού φορολογικού βάρους από το επίπεδο της απλής συνεπίγνωσης σε εκείνο της εμπεδωμένης κατανόησης. Αυτή η κατανόηση καθιστά περισσότερο σαφή τον τρόπο με τον οποίο

περιορίζονται οι ατομικές ελευθερίες από την υπερφορολόγηση τόσο στους ασκούντες δημόσια πολιτική όσο και στους πολίτες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Browning, Edgar K. (1976). The Marginal Cost of Public Funds. *Journal of Political Economy*.
Vol. 84, No. 2, σελ. 283 - 298

Tax Foundation Staff. (2008). Tax Freedom Day: A Description of Its Calculation and Answers
to Some Methodological Questions. Tax Foundation Working Paper No.3.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

